

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2024-01-15

Närvarande: F.d. justitierådet Mari Andersson samt justitieråden Kristina Svahn Starrsjö och Eric M. Runesson

Genomförande av ändrade EU-regler om avgifter på väg

Enligt en lagrådsremiss den 14 december 2023 har regeringen (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om infrastrukturavgifter på väg,
2. lag om indelning av tunga fordon i koldioxidutsläppsklasser,
3. lag om ändring i väglagen (1971:948),
4. lag om ändring i lagen (1982:129) om flyttning av fordon i vissa fall,

5. lag om ändring i lagen (1990:313) om Europaråds- och OECD-konventionen om ömsesidig handräckning i skatteärenden,
6. lag om ändring i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.,
7. lag om ändring i lagen (2013:1164) om elektroniska vägtullssystem,
8. lag om ändring i kamerabevakningslagen (2018:1200).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av ämnesrådet Gunilla Svedberg.

Förslagen föranleder följande yttrande.

Inledande synpunkter

Under rubriken Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll anges följande. I remissen föreslås två nya lagar och följdändringar i sex lagar. Därigenom genomförs de ändringar av det s.k. eurovinjett-direktivet som avser vägtullar i form av infrastrukturavgifter och avgifter för externa kostnader samt indelning av tunga fordon i koldioxidutsläppsklasser. De nya lagarna innehåller bl.a. grundläggande principer för beräkning, differentiering och uttag av infrastrukturavgifter och avgifter för externa kostnader samt principer för indelning av tunga fordon i koldioxidutsläppsklasser.

Avgifterna enligt den föreslagna lagen om infrastrukturavgifter på väg ska kunna tas ut för användning av allmänna vägar och enskilda vägar som är motorvägar eller som ingår i det transeuropeiska vägnätet. Av allmänmotiveringen framgår dock att i fråga om allmänna vägar blir lagen i praktiken tillämplig främst på nya broar och tunnlar och i dag tas sådana avgifter ut endast på tre statliga

broar. Vidare har det uppgetts att i fråga om enskilda vägar tas avgift ut endast på Öresundsbron.

I lagen har det tagits in regler om infrastrukturavgifter och om att dessa ska differentieras, liksom om avgifter för externa kostnader och att också dessa ska differentieras. Lagförslaget utgår dock från att det inte ska ske någon differentiering och inte tas ut några avgifter för externa kostnader. Vad som är tanken bakom reglerna och varför det ska införas regler som inte ska tillämpas bör förklaras i en kommande proposition.

Lag om infrastrukturavgifter på väg

12 §

Paragrafen genomför bland annat artiklarna 7.2 och 7.5 i eurovinjett-direktivet. I artikel 7.2 anges att införandet av vägtullar och vägavgifter inte får diskriminera internationell trafik och inte resultera i en snedvridning av konkurrensen mellan transportörer. För en tydligare reglering av frågan om förbud mot snedvridning av konkurrens föreslår Lagrådet att punkten 1 får följande lydelse:

1. som leder till en snedvridning av konkurrensen mellan transportörer,

16 §

I paragrafen anges att kostnader får täckas med infrastrukturavgifter på allmän väg endast om det inte krävs att avgifterna differentieras enligt 24, 26 eller 29 §.

Av de uppräknade paragraferna följer att det är ett krav att avgifterna differentieras. I de därefter följande paragraferna finns det undantag från kraven på differentiering. Enligt Lagrådets uppfattning kan 16 § tolkas så att om det finns en möjlighet till undantag från differentiering, så är det tillåtet att ha differentierade avgifter.

Avsikten synes dock vara att infrastrukturavgifterna inte ska få differentieras. Om så är fallet bör lagtexten förtydligas.

Om avsikten är att avgifterna inte ska få differentieras, kommer en stor del av bestämmelserna i lagen inte att vara tillämpliga på avgifter på allmän väg. Detta är alltså en mycket central bestämmelse, som med fördel skulle kunna placeras tidigare i lagen.

20 §

I paragrafen regleras vilka kostnader som får täckas med infrastrukturavgifter för tunga fordon på enskilda vägar, bl.a. *rimlig* avkastning på kapital och *rimlig* vinstmarginal. Bestämmelsen genomför artikel 7b eurovinjettdirektivet där det talas om avkastning på kapital och en vinstmarginal *grundad på marknadsvillkor*. Ordet rimlig ger ett vidare tolkningsutrymme än direktivets ordalydelse, varför Lagrådet föreslår att ordet rimlig byts ut mot t.ex. *marknadsmässig*.

36 §

I paragrafen anges att om infrastrukturavgifter tas ut för användning av ett vägavsnitt ska också avgifter för externa kostnader tas ut för tunga fordons användning av vägavsnittet. Som Lagrådet anger i kommentaren till 57 § ges inget bemyndigande att meddela föreskrifter angående sådana avgifter. Det innebär att det i Sverige inte kommer att finnas några regler om hur sådana avgifter ska tas ut. Det är förvirrande att bestämmelserna i 36–41 §§ finns med i lagen. En förklaring bör tas in i en kommande proposition.

44 och 54 §§

I 54 § anges att beslut angående användning av ett fordon får överklagas medan andra beslut enligt lagen inte får överklagas.

Fråga uppkommer då om vilka andra beslut som kommer att fattas enligt lagen. Vid föredragningen förklarades att beslut om t.ex. infrastrukturavgift på allmän väg avses att, liksom i dag, regleras i de föreskrifter som kommer att beslutas med stöd av bemyndigandet i 57 §. Dessa föreskrifter kommer också att innehålla överklagandebestämmelser. Några beslut om infrastrukturavgifter kommer alltså inte att fattas enligt denna lag.

I 44 §, som reglerar kvitton, anges dock att "Totalbeloppet av de avgifter som enligt denna lag tas ut för ett fordons användning av ett vägavsnitt ska framgå av ett kvitto...". I paragrafens sista mening hänvisas till den underrättelseskyldighet som följer av 33 § förvaltningslagen. Där anges att en myndighet som meddelar ett beslut i ett ärende så snart som möjligt ska underrätta den som är part om det fullständiga innehållet i beslutet, om det inte är uppenbart obehövt. Detta kan tolkas så att det faktiskt fattas beslut enligt lagen.

Det bör i det fortsatta lagstiftningsarbetet redas ut vilka beslut som fattas enligt den nu föreslagna lagen.

57 §

Paragrafen innehåller bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter i vissa avseenden i fråga om infrastrukturavgifter på allmän väg. Det är värt att, antingen här eller i kommentaren till 36 §, påpeka att något bemyndigande inte ges i fråga om avgifter för externa kostnader. Det innebär att det inte kommer att finnas några motsvarande regler om avgifter för externa kostnader avseende allmänna vägar.

Lag om ändring i lagen (1990:313) om Europaråds- och OECD-konventionen om ömsesidig handräckning i skatteärenden

Bilaga 2

Bilagan innehåller en förteckning över de svenska skatter och avgifter som konventionen ska tillämpas på. I den ändrade punkten G byts SFS-numret på lagen om infrastrukturavgifter. Som framgått ovan (se bl.a. vad Lagrådet skriver angående 54 § lagen om infrastrukturavgifter) ska avgiften inte utgå enligt lagen utan enligt förordningen om infrastrukturavgifter. Förordningen bör därför läggas till i uppräkningslistan och eventuellt bör lagen strykas.

Lag om ändring i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

2 §

Paragrafen reglerar företrädesrätt vid utmätning av lön. I punkten 10 ändras SFS-numret på lagen om infrastrukturavgifter på väg. Här bör göras en ändring som motsvarar den i lagen om ändring i lagen (1990:313) om Europaråds- och OECD-konventionen om ömsesidig handräckning i skatteärenden (se ovan).

Lag om ändring i lagen (2013:1164) om elektroniska vägtullssystem

28 §

Paragrafen reglerar utbyte av uppgifter med andra medlemsstater. Punkten 1 i första stycket inleds med orden "vägtullen ska vara betald". Lagrådet föreslår att orden byts ut mot "den tid inom vilken vägtullen skulle ha betalats har löpt ut" (jfr förslag till ändring av 25 § lagen [1997:1137] om vägavgift för vissa tunga fordon i lagrådsremiss Ändrade vägavgifter inom eurovinjettsamarbetet).

Lag om ändring i kamerabevakningslagen (2018:1200)

9 §

Paragrafen reglerar undantag från kravet på tillstånd till kameraövervakning. Här bör göras en ändring som motsvarar den i lagen om ändring i lagen (1990:313) om Europaråds- och OECD-konventionen om ömsesidig handräckning i skatteärenden (se ovan).

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.